

koliko je zgodno, što jedan piše, da ondje, dok se skuplja milostinja, misnik počeka i s pukom pjeva neku pjesmu. Pravo ako je to narodu pravo i ako se k tome pjeva neka „prikazna pjesma”, kojih baš puno nemamo. Sigurno je prikladnije, što se sve više uvodi, da „se na ulazu crkve stave košarice, koje se u pripravi darova pakuju i donesu na oltar”. Samo ovo zadnje ne bi nikako odgovaralo, kad se one mogu staviti na neki stolić uz oltar.

I molitva vjernika i milostinja mogu, pravo shvaćene, mnogo pridonijeti sudjelovanju euharistijskoj žrtvi i blagovanju iste, ali samo ako se one liše prevelike subjektivnosti ili materijalnog shvaćanja. U bogoslužju su svi čini i riječi uglavnom simboli, znakovi nutarnjeg raspoloženja i njegovi izrazi, pa toliko vrijede pred Bogom koliko su prisni, na što valja najviše paziti.

Marko Babić

KONCELEBRANTI TIŠIM GLASOM

Koncelebracija je ponovno česta, skoro redovita, praksa naših misnih slavlja i malo je koji obnoviteljski zahvat suvremene liturgijske obnove tako brzo i općenito prihvaćen kao koncelebracija. To je unijelo mnoge dobrobiti u liturgijske skupove. Te su dobrobiti teološke, duhovne, pastoralne i praktične naravi. Donijela je i neke neugodnosti i neskladnosti, najčešće zbog neadekvatnoga crkvenog prostora i neprilagođene animacije liturgijskog skupa. Moramo spomenuti lošu praksu koja se sve više širi i postaje općenita. Na tim, naime, koncelebriranim misnim slavljinama praktično ne sudjeluju ministranti (poslužnici), a njihovu ulogu preuzimaju koncelebranti. To jako osiromašuje liturgijsko slavlje i potamnjuje temeljnu liturgijsku zamisao koncelebracije prema kojoj upravo u koncelebriranoj misi mora odsijevati slika Crkve otajstvene zajednice hijerarhijski uređene u kojoj svatko obavlja „sve ono i samo ono što na nj spada” (SC 28).

O tome bi trebalo ozbiljnije i dublje razmišljati i opširnije pisati. Ovdje se pak zadržavam na jednoj maloj pojedinosti praktične naravi koja proizlazi iz koncelebracije a iza koje stoje ne tako mali teološki razlozi koji zahtijevaju i neke praktične primjene. Radi se o odredbi Opće uredbe misala prema kojoj „koncelebranti dijelove koje izgovaraju zajedno trebaju izgovarati *tišim glasom* da se glas glavnog predsjedatelja jasno čuje” (br. 170).

Teološka pozadina

Iza svakoga liturgijskog propisa redovito stoji određeno teološko poimanje koje utemeljuje i opravdava određeni propis. Tako se i iza odredbe da koncelebranti govore „tišim glasom” nalazi određeno teološko poimanje koje je potrebno

uočiti da shvatimo duh zakona, a ne samo slovo zakona. U tom kontekstu je potrebno uočiti i neke povijesne datosti. Kao prva povijesna datost jest tzv. „nijema koncelebracija” koja je bila u praksi Crkve prvih stoljeća. To nam je zasljedio Hipolit koji prenosi praksu svoje Crkve prema kojoj koncelebranti ispruže ruke nad darove i pri tom ništa ne govore. Riječi izgovara samo biskup. Da bismo bolje shvatili tu liturgijsku praksu o kojoj govori Hipolit, potrebno je imati na pameti da je to još uvijek vrijeme konkretnoga liturgijskog stvaralaštva bez precizno određenih obrazaca koji će doći kasnije. Tako već koncem 8. st. u Rimu je praksa da papa predvodi misno slavlje, a kardinali prezbiteri stoje uz oltar i s papom recitiraju euharistijsku molitvu. Papa izgovara glasno, a ostali se pridružuju tišim glasom (Ordo Romanus III). Tu već imamo primjer „glasne koncelebracije”. Kasnija liturgijska praksa na Zapadu će napustiti skoro potpuno koncelebraciju i prakticirati stoljećima praksu privatnih misa. Drugi vatikanski sabor je ponovno oživio skoro zaboravljenu praksu koncelebracije a razlozi su bili teološki, duhovni i pastoralni (SC 57-58).

Teološka pozadina koncelebracije je jasno istaknuta u Općoj uredbi misala br. 153: „Koncelebracija zgodno očituje jedinstvo svećeništva, žrtve i svega Božjega naroda.” Koncelebracija jasnije izražava jedinstvo svećeništva i ulogu ministerijalnog svećeništva u Crkvi koje je samo sakramentalni produžetak jedinca-toga Kristova svećeništva. Idealna koncelebracija se ostvaruje kad liturgijski skup predvodi biskup okružen svojim prezbiterima i đakonima, a okolo je okupljeni narod. Tada biskup vidljivo predstavlja Velikog svećenika Krista koji se prinosi Ocu a svi ostali se pridružuju tom prinošenju, svaki u svom redu: prezbiter kao prezbiter, đakon kao đakon, a obični krštenici na temelju svoga kraljevskog svećeništva vjernika. To je idealna slika Crkve koja otajstveno bivstvuje i djeluje a u liturgijskom skupu odsijeva pravim svjetlom. U tom kontekstu je potrebno da se glas predvoditelja misnog slavlja jasno čuje i razlikuje od ostalih koji se, svaki u svom redu, pridružuje jednoj jedinjoj žrtvi.

Praktične prednosti

Odredba da predsjedatelj izgovara glasno, a ostali tišim glasom, ima i praktične prednosti. U prvom redu omogućava predvoditelju da prilagođuje visinu i snagu glasa konkretnom rečeničnom naglasku tako da prisutni mogu lakše čuti i bolje shvatiti ono što se izgovara. Time se istovremeno izbjegava i zamorno dosadna monotonija jednoglasnog recitiranja i napast da čitavu euharistijsku molitvu glasno izgovaraju i svi vjernici što je već postala redovita praksa u nekim našim župama. Jedan župnik je tu praksu opravdavao potrebom aktivnog sudjelovanja svih prisutnih zaboravljajući da nije aktivno sudjelovanje u tome da svi govore i rade sve, nego sve ono i samo ono što na njih spada.

Jedna, pomalo zlobna, primjedba kaže da svako zlo u Crkvi dolazi od oltara. Bez obzira da li je ta primjedba ispravna ili nije, jasno je da bi od oltara trebalo

polaziti samo dobro. Dobro u svim svojim dimenzijama, a posebno kad se radi o liturgijskim odredbama koje ustaljuju ili potiskuju određenu kršćansku praksu.

Ovo sam napisao s namjerom da dobro primjenjivanje duha liturgijskih propisa počne od oltara, od koncelebranta. Zato, koncelebranti, tiše! Zajedničke molitve izgovarajte tiho, podglas. Time ćete doprinijeti skladnijem odvijanju liturgijskih slavlja, izgradnji kršćanskog puka i proslavi Boga.

PRIMLJENE KNJIGE

FRANJO EMANUEL HOŠKO, *Negdašnji hrvatski katekizmi*, Zagreb 1985. — 240 x 165 mm, 200 str. — Sadrži opise tridesetak hrvatskih katekizama i kratki pregled povijesti hrvatskih katekizama od tridentskog do I. vatikanskog sabora. Sažetak na engleskom, njemačkom, francuskom i talijanskom jeziku.

KLARA FIETZ, *Duhovni dnevnik* (Symposion, knj. 26), Split /Samostan sv. Klare, Končareva 29/ 1985. — Preveo Damjan Damjanović. — 200 x 120 mm, 148 str. — Lirski, meditativni monolog ljubavi; ispovijed vlastitoga intimnog doživljavanja u području milosnog života. — 720 d.

MARIJA /od Anđela/ SORAZU, *Duhovni život* (Symposion, knj. 27), Split /Samostan sv. Klare, Končareva 29/ 1985. — Preveo Mihael Cukovečki. — 200 x 120 mm, 332 str. — Djelo s bogatim duhovnim sadržajima iz područja iskustvene mistike. — 1230 d.

Danica, hrvatski katolički kalendar 1986. Zagreb /HKD sv. Ćirila i Metoda, Trg kralja Tomislava 21/ 1985. — 200 x 140 mm, 224. str. Godišnjak sa zanimljivim štivom i korisnim obavijestima.